

کارآیی مقیاس و اندازه مطلوب گاوداریهای صنعتی در ایران

محمد بخشوده

استادیار گروه اقتصاد دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

اندازه بهینه واحدهای تولید عامل تعیین کننده ای در میزان کارآیی آن واحدهاست. در روش کلاسیک، جهت تعیین اندازه بهینه از مفاهیم مربوط به تابع هزینه و صرفه جویی های ناشی از مقیاس استفاده می شود. کاربرد مفهوم کارآیی مقیاس (SE) برای این منظور روش نسبتاً ساده و در عین حال فاقد محدودیتهای تخمینی توابع هزینه است. طبق نظر چاواس و آلیر (۱۹۹۳)، معکوس کارآیی مقیاس ($1/SE$) را می توان به روش مشابه تابع هزینه متوسط در توضیح صرفه جویی های ناشی از مقیاس و در نتیجه تعیین اندازه بهینه بکار برد. بر این اساس وقتی تابع تولید بازده صعودی (نزولی) نسبت به مقیاس را نشان میدهد، $1/SE$ تابع کاهشی (افزایشی) محصول یا اندازه واحد تولیدی است.

در این مطالعه، با استفاده از داده های مقطعی ۷۵-۱۳۷۴ مربوط به یک نمونه ۱۶۲۶ واحدی گاوداریهای صنعتی در ایران، پس از تخمین تابع تولید مرزی تصادفی بشکل ترانزیندنتال و محاسبه معیار کارآیی فنی در حالت های بازده ثابت و متغیر نسبت به مقیاس، معیار SE برای هر یک از واحدها تعیین گردید و معکوس آن بعنوان تابعی از میزان شیر تولیدی در این واحدها تعریف شد. نتایج حاصله نشان داد که اندازه گاوداریهای صنعتی رابطه مستقیمی با میزان کارآیی این واحدها دارد.

کلمات کلیدی: کارآیی مقیاس، اندازه مطلوب، کارآیی فنی، بازده نسبت به مقیاس، گاوداریهای صنعتی، ایران